

Konání veřejného zasedání v nepřítomnosti obviněného

Jestliže je obviněný na svobodě a byl k veřejnému zasedání řádně předvolán, lze veřejné zasedání konat v jeho nepřítomnosti, pokud odvolací soud dospěje k závěru, že jeho účast ve veřejném zasedání není vzhledem k povaze věci nezbytně nutná. Pokud se pak obviněný po řádném doručení předvolání k veřejnému zasedání dostane do vazby nebo do výkonu trestu odnětí svobody, může odvolací soud konat veřejné zasedání v jeho nepřítomnosti pouze pokud obviněný výslovně prohlásí, že se účasti při veřejném zasedání vzdává, a především pokud odvolací soud rozhodne o tom, že osobní přítomnost obviněného u veřejného zasedání není nutná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 78/2006, ze dne 16.8.2006)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného P. K., proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 7 To 103/2004, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň - město pod sp. zn. 6 T 71/2003, a podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř. rozhodl tak, že v řízení předcházejícím usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 7 To 103/2004, byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 13, § 36 odst. 1 písm. a) a § 263 odst. 3, 4 tr. ř. v neprospěch obviněného P. K. Nejvyšší soud České republiky napadené usnesení zrušil a zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Krajskému soudu v Plzni pak přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněný P. K. byl rozsudkem Okresního soudu Plzeň - město ze dne 5. 1. 2004, sp. zn. 6 T 71/2003, uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák., jehož se dopustil ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. tím, že společně s obviněnými Z. a B. v P. dne 13. 5. 2003 v době kolem 22. 00 hodin na D. ulici u objektu společnosti Š. společně s J. a A. P., oba nar. 31. 1. 1977, po předchozí vzájemné dohodě odcizili nezajištěné osobní vozidlo zn. VAZ 1500, žluté barvy, r. v. 1977, v hodnotě 2 800,- Kč nezjištěného majitele, když obviněný Z. do vozidla nasedl a spojil kabely ve spínací skříňce a obviněný K. a B. společně s oběma P. vozidlo roztlačili a následně je odtáhli za dalším vozidlem, kterým do P. původně přijeli, do S., kde je zaparkovali před domem č. 80 v ulici J. z P., přičemž obviněný se tohoto jednání dopustil přesto, že byl odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Tachově ze dne 30. 11. 2001 pod sp. zn. 2 T 127/2000, který nabyl právní moci téhož dne, mj. pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu dva a půl roku za současného uložení dohledu.

Za to byl obviněný P. K. odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců se zařazením do věznice s ostrahou. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu dvou let. Současně byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu v Tachově ze dne 17. 9. 2003, sp. zn. 2 T 130/2003, který nabyl právní moci dne 9. 10. 2003.

Proti uvedenému rozsudku si podal obviněný odvolání, o němž rozhodoval Krajský soud v Plzni, který je usnesením ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 7 To 103/2004, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 7 To 103/2004, podal ministr spravedlnosti k Nejvyššímu soudu podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného P. K. Citovaným usnesením byl podle názoru stěžovatele porušen zákon v ustanoveních § 36 odst. 1 písm. a) a § 263 odst. 3, 4, § 256 tr. ř. v neprospěch obviněného P. K.

V odůvodnění svého podání ministr spravedlnosti poukázal na skutečnost, že odvolací soud rozhodl o podaném odvolání v nepřítomnosti obviněného K., když dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky uvedené v ustanovení § 202 odst. 2 tr. ř. Obviněný se k veřejnému zasedání nedostavil, svou nepřítomnost neomluvil, přestože byl o konání veřejného zasedání řádně vyrozuměn obsílkou. Je nutno uvést, že v této trestní věci nešlo od počátku trestního stíhání o případ nutné obhajoby ve smyslu ustanovení § 36 tr. ř. a obviněný si sám obhájce nezvolil a ani tak neučinily osoby, které jsou k takovému úkonu ve prospěch obviněného oprávněny. Důvodem nepřítomnosti obviněného u veřejného zasedání odvolacího soudu dne 15. 4. 2004 pak byla skutečnost, že obviněný nastoupil dne 24. 3. 2004 ve Věznici Plzeň – Bory výkon trestu odnětí svobody, který mu uložil Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 1. 11. 1995, sp. zn. 2 T 76/1995. O nástupu výkonu tohoto trestu obviněný odvolací soud neinformoval a tuto informaci krajský soud nezískal do začátku veřejného zasedání o odvolání ani z jiného zdroje. Skutečnost, že obviněný je ve výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci, je ve spise Okresního soudu Plzeň – město sp. zn. 6 T 71/2003 poprvé podchycena až v referátu ze dne 30. 6. 2004 na čl. 178 spisu. Rozhodnutí odvolacího soudu pak bylo obviněnému doručeno až dne 25. 11. 2004 do Věznice v Horním Slavkově, jak je patrné z dodejky u čl. 178 spisu připojené.

Lze tudíž uzavřít, že veřejné zasedání o odvolání obviněného proběhlo bez jeho přítomnosti s tím, že obviněný se v té době nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci. Obviněný ovšem neprohlásil, že se účasti na veřejném zasedání vzdává. Veřejné zasedání se pak konalo aniž měl obviněný obhájce, ačkoliv momentem nástupu výkonu trestu odnětí svobody vyvstal u obviněného zákonný důvod nutné obhajoby. Tím došlo k porušení práva obviněného na obhajobu. Krajský soud tak o odvolání obviněného věcně rozhodl, aniž měl pro své rozhodnutí splněny zákonné procesní podmínky.

V závěru stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 7 To 103/2004, byl porušen zákon v ustanoveních § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3, 4 tr. ř. a v návaznosti na to i v ustanoveních § 256 a § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v řízení předcházejícím v neprospěch obviněného P. K. Dále navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil, a to včetně všech dalších rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbudou podkladu, a poté aby bylo postupováno podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

Z obsahu předloženého spisového materiálu Okresního soudu Plzeň – město, sp. zn. 6 T 71/2003, vyplývá, že obviněnému K. bylo doručeno předvolání (nikoli vyrozumění, jak uvádí stížnost pro porušení zákona) k veřejnému zasedání dne 19. 3. 2004 na adresu J. z P., S., u paní Š. P. (viz čl. 150 spisu). Na čl. 157 spisu je pak založen opis rejstříku trestů obviněného ze dne 22. 3. 2004, který si krajský soud v souvislosti s odvolacím řízením vyžádal. Z tohoto opisu rejstříku trestů je zjevné, že obviněnému byl nařízen dne 16. 1. 2004 zbytek trestu odnětí svobody, jenž byl obviněnému uložen Obvodním soudem pro Prahu 10 pod sp. zn. 2 T 76/95. V protokolu o veřejném zasedání konaném dne 15. 4. 2004 o odvolání obviněného se uvádí, že obviněný K. se k veřejnému zasedání nedostavil s tím, že doručení mu bylo vykázáno. Poté krajský státní zástupce navrhl, aby odvolací soud jednal v nepřítomnosti obviněného. Po poradě senátu bez přerušování jednání bylo následně vyhlášeno usnesení, že bude jednáno v nepřítomnosti obviněného K. Usnesení odvolacího soudu bylo obviněnému doručeno dne 25. 11. 2004 do Věznice Horní Slavkov.

Ze spisu Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 2 T 76/1995 Nejvyšší soud zjistil, že Okresní soud v Jablonci nad Nisou rozhodl dne 9. 12. 2003 usnesením sp. zn. PP 185/98, tak, že odsouzený K. vykoná zbytek trestu odnětí svobody, který mu byl uložen rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 2 T 76/95, z něhož byl podmíněně propuštěn usnesením Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze 15. 1. 1999, sp. zn. PP 185/98. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 16. 1. 2004. Obvodní soud pro Prahu 10 proto obviněnému nařídil výkon zbytku shora uvedeného trestu, a to opatřením ze dne 18. 2. 2004. Podle zprávy o nastoupení výkonu trestu obviněný nastoupil jeho výkon dne 24. 3. 2004 ve Věznici Plzeň (viz čl. 183 spisu).

Podle § 233 odst. 1 tr. ř. předseda senátu předvolá k veřejnému zasedání osoby, jejichž osobní účast při něm je nutná. O veřejném zasedání vyrozumí státního zástupce, jakož i osobu, která svým návrhem dala k veřejnému zasedání podnět, a osobu, která může být přímo dotčena rozhodnutím, jestliže tyto osoby nebyly k veřejnému zasedání předvolány; vyrozumí též obhájce, popřípadě zmocněnce a zákonného zástupce těchto osob. K předvolání nebo vyrozumění připojí opis návrhu, kterým byl k veřejnému zasedání dán podnět.

Podle § 263 odst. 3 tr. ř. při veřejném zasedání konaném o odvolání musí obžalovaný mít obhájce ve všech případech, kdy ho musí mít při hlavním líčení.

Podle § 263 odst. 4 tr. ř. v nepřítomnosti obžalovaného, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, lze veřejné zasedání odvolacího soudu konat jen tehdy, jestliže obžalovaný výslovně prohlásí, že se účasti při veřejném zasedání vzdává.

K předmětné problematice je nutné uvést, že stejně jako při nařízení hlavního líčení zákon rozlišuje mezi předvoláním k veřejnému zasedání a vyzováním k němu. Vymezení okruhu osob, jejichž osobní účast je nutná a jež je třeba k veřejnému zasedání předvolat, závisí na konkrétních okolnostech věci, která je předmětem veřejného zasedání. Konkrétní okruh osob předvolaných k veřejnému zasedání stanoví předseda senátu v rámci přípravy veřejného zasedání, přičemž v jeho průběhu může být podle potřeby rozhodnuto o nutnosti předvolat osoby další i o tom, že bude upuštěno od osobní přítomnosti některých osob v případech, kdy není účast takové osoby podle zákona ani podle mínění soudu potřebná. Vždy je ale nezbytně nutné jasně stanovit a do trestního spisu příslušným pokynem doložit, zda se má určitá osoba - zejména obviněný - k veřejnému zasedání předvolat nebo vyzvat. Toto jednoznačné rozlišení má totiž významné procesní důsledky vztahující se k tomu, kdy může soud v souladu se zákonem bez přítomnosti předvolané osoby jednat a kdy nikoliv. Jde-li o obviněného jako osobu, proti které se trestní řízení vede, není vždy nutné ho k veřejnému zasedání předvolávat. Obviněný je k veřejnému zasedání předvoláván tehdy, pokud je jeho osobní účast u něj nutná, a to zejména v případech, kdy soud považuje za nezbytné obviněného vyslechnout, vyzvat ho k vyjádření k důkazu provedenému ve veřejném zasedání, atd. V ostatních případech, kdy účast obviněného u veřejného zasedání nutná není, se obviněný o něm pouze vyzývá.

Jestliže je obviněný na svobodě a byl k veřejnému zasedání řádně předvolán (viz § 233 odst. 2 tr. ř.), lze veřejné zasedání konat v jeho nepřítomnosti, pokud odvolací soud dospěje k závěru, že jeho účast ve veřejném zasedání není vzhledem k povaze věci nezbytně nutná. (Srov. Musil, J. - Kratochvíl, V. - Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 1. vydání, C. H. Beck Praha 1999, str. 530). Pokud se pak obviněný po řádném doručení předvolání k veřejnému zasedání dostane do vazby nebo do výkonu trestu odnětí svobody, může odvolací soud konat veřejné zasedání v jeho nepřítomnosti pouze pokud obviněný výslovně prohlásí, že se účasti při veřejném zasedání vzdává (viz § 263 odst. 4 tr. ř.), a především pokud odvolací soud rozhodne o tom, že osobní přítomnost obviněného u veřejného zasedání není nutná. V případě, že se obviněný nachází v době konání veřejného zasedání ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody a nejsou shora uvedené podmínky splněny, odvolací soud nemůže veřejné zasedání bez přítomnosti obviněného konat.

Navíc v důsledku okolnosti, že se obviněný v mezidobí mezi řádným doručením předvolání k veřejnému zasedání o odvolání a datem jeho konání dostane do výkonu vazby či trestu odnětí svobody, spojuje s tím trestní řád povinnost, že ve veřejném zasedání konaném o odvolání obviněného musí mít obviněný obhájce, a to ve všech případech, kdy ho musí mít u hlavního líčení (viz ustanovení § 263 odst. 3 tr. ř.). Podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. pak musí mít obviněný obhájce, je-li ve výkonu trestu odnětí svobody, ve vazbě nebo na pozorování ve zdravotnickém ústavu (§ 116 odst. 2 tr. ř.).

Jsou-li aplikovány shora uvedené zásady na projednávaný případ, lze dospět k závěru, že krajský soud pochybil, když jednal ve veřejném zasedání o odvolání obviněného v jeho nepřítomnosti. To proto, že ze shora uvedených skutkových zjištění zcela jednoznačně vyplývá, že obviněný se v době konání veřejného zasedání o odvolání nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici v Horním Slavkově, kam nastoupil dne 24. 3. 2004, tedy poté co osobně převzal dne 19. 3. 2004 předvolání k veřejnému zasedání o odvolání. Lze tudíž konstatovat, že mu bylo předvolání k veřejnému zasedání řádně doručeno. Krajský soud však nereagoval na skutečnost, že z obsahu rejstříku trestů obviněného, který si pro konání veřejného zasedání sám vyžádal, vyplývalo, že se obviněný s největší pravděpodobností nachází ve výkonu zbytku trestu odnětí svobody, který mu byl uložen Obvodním soudem pro Prahu 10 pod sp. zn. 2 T 76/95 (viz čl. 157 spisu Okresního soudu Plzeň - město, sp. zn. 6 T 71/2003). Přes tuto informaci obsaženou ve spise vycházel krajský soud při svém rozhodování o možnosti konat veřejné zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného pouze z toho, že obviněný předvolání k veřejnému zasedání osobně převzal, nedostavil se k němu a že odvolací senát dospěl nakonec svým usnesením k závěru, že ačkoliv byl obviněný k veřejnému zasedání předvolán, jeho osobní účasti u něj není přesto třeba.

Správně měl krajský soud vzhledem k výše uvedenému obsahu obsahu spisu z rejstříku trestů obviněného dotazem na Centrální evidenci vězňů ověřit, zda se obviněný nenachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Pokud by tak krajský soud učinil, zjistil by, že tomu tak je a to od 24. 3. 2004. Toto zjištění by pak vedlo krajský soud k tomu, že by obviněnému doručil výzvu, aby si zvolil ve smyslu ustanovení § 38 odst. 1 tr. ř. obhájce a současně se jej dotázal, zda

se chce veřejného zasedání zúčastnit, či zda se této účasti vzdává (viz § 263 odst. 4 tr. ř.) v případě, že soud dospěje k závěru, že jeho osobní účasti u veřejného zasedání není třeba. Jestliže by soud trval na tom, že je osobní účasti obviněného u veřejného zasedání konaného o odvolání třeba, musel by nechat obviněného z výkonu trestu eskortovat k veřejnému zasedání. Pokud by si obviněný obhájce nezvolil v určené lhůtě, bylo by třeba mu na dobu, po kterou by trvaly důvody nutné obhajoby, obhájce neprodleně ustanovit (viz § 263 odst. 3 tr. ř.). Poté, co by si obviněný zvolil obhájce, popř. by mu byl ustanoven, bylo by nezbytné doručit vyrozumění o konání veřejného zasedání také tomuto obhájci.

Lze tudíž uzavřít, že kromě pochybení krajského soudu ohledně konání veřejného zasedání o odvolání obviněného bez jeho přítomnosti, neměl obviněný u veřejného zasedání svého obhájce, ačkoliv ho mít musel. Nebyly tak splněny procesní podmínky pro konání veřejného zasedání. Jestliže krajský soud za této shora podrobně popsané situace přesto veřejné zasedání o odvolání obviněného konal a ve věci meritorně rozhodl, došlo v konečném důsledku k porušení obhajovacích práv obviněného (viz § 2 odst. 13 tr. ř.), což má za následek i vadnost vydaného usnesení odvolacího soudu.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že v řízení, které předcházelo vydání usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 7 To 103/2004, byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 13, § 36 odst. 1 písm. a) a § 263 odst. 3, 4 tr. ř. v neprospěch obviněného P. K. Nejvyšší soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil, a to včetně všech dalších rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Poté podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Plzni, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. To v konkrétním případě znamená, že krajský soud opětovně nařídí veřejné zasedání o odvolání obviněného a předvolání k němu či vyrozumění o něm doručí v souladu se zákonem příslušným osobám, přičemž si zároveň odpovídajícím způsobem ověří, zda u obviněného existuje některý z důvodů nutné obhajoby a podle výsledků tohoto zjištění případně přistoupí k jejímu řádnému zajištění. Poté věc ve veřejném zasedání projedná a opětovně rozhodne.

Při dalším postupu bude třeba mít na paměti, že Nejvyšším soudem bylo vysloveno, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného, a proto nemůže podle § 273 tr. ř. v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Podle § 270 odst. 4 tr. ř. je krajský soud vázán právním názorem, který ve věci vyslovil Nejvyšší soud, a je povinen provést nařízené procesní úkony.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)